

DANSKERNES AFHÆNGIGHED AF DE OFFENTLIGE KASSER - 101.000 FLERE END I 2001

I perioden 1970-2006 fordobles antallet af offentligt ansatte fra 405.000 til 833.000 personer, ligesom antallet af overførselsmodtagere fordobles fra 0,9 til 1,8 millioner. I 2006 vil der således være mere end 2,6 millioner danskere enten på overførselsindkomst eller ansat i det offentlige. Det er en stigning på 101.000 personer siden 2001. Knap 61 pct. af den voksne befolkning er dermed afhængig af de offentlige kasser. Frem til 2040 vokser antallet af personer over 65 år med 400.000 samtidig med at antallet af personer i den erhvervsaktive alder falder med 350.000 personer. Det trækker i retning af en mindre privat sektor, flere overførselsmodtagere og dermed højere skattetryk med mindre der gennemføres reformer, der kan øge den private beskæftigelse. Ændret satsregulering, højere pensionsalder, bortfald af efterløn, reform af dagpengesystemet og skattereformer er mulige løsninger på udfordringen. Regering og Folketing bør hurtigst mulige foretage de nødvendige tilpasninger af velfærdssystem og skattesystem. Dels fordi det er nemmere at gennemføre reformer under gode konjunkturer og dels fordi udfordringen – og de nødvendige tilpasninger – vokser jo længere tid politikerne venter med reformer.

Mere end 2,6 millioner danskere er afhængige af de offentlige kasser

Tal fra Finansministeriet¹ viser, at der i 2006 vil være mere end 2,6 millioner danskere, der enten lever af indkomstoverførsler eller er offentligt ansat. Det er en stigning på 101.000 personer siden 2001. Stigningen er sammensat af en vækst i antallet af offentligt ansatte på 9.000 personer og en vækst i antallet af overførselsmodtagere² på 92.000 personer, jf. tabel 1.

Tabel 1. Private og offentligt ansatte samt overførselsmodtagere, 1970-2006

(tal i 1.000 personer)	1970	2001	2006	Ændring 1970-2006	Ændring 2001-2006
Privat ansatte	2.058	1.919	1.906	-152	-13
Offentligt ansatte	405	824	833	428	9
Overførselsmodtagere	918	1.742	1.834	916	92
Afhængige af offentlige kasser	1.323	2.566	2.667	1.344	101
Personer i alderen 15 år og opefter	3.757	4.356	4.408	651	52
Afhængige af offentlige kasser i pct. af den voksne befolkning	35,2%	58,9%	60,5%	25,3 %-point	1,6 %-point

Kilde: Økonomisk Redegørelse august 2005, Finansministeriet, Danmarks Statistik og egne beregninger

Stigning i den offentlige beskæftigelse på 9.000 personer

I perioden 2001-06 ventes antallet af offentligt ansatte at stige med 9.000 personer. Stigningen i antallet af offentligt ansatte skyldes politiske beslutninger om at øge den offentlige sektor. Disse beslutninger skal ses i lyset af den såkaldte 2010-plan for dansk økonomi, som SR-regeringen fremlagde i 2001 og som VK-regeringen har overtaget. 2010-planen indebærer, at den offentlige beskæftigelse øges hvert år frem til 2010. Frem til 2010 vil der blive ansat yderligere 11.000 offentligt ansatte.

Stigning i antallet af personer på overførselsindkomster på 92.000 personer

Stigningen i antallet af overførselsmodtagere på 92.000 personer siden 2001 skyldes i høj grad en betydelig vækst i antallet folkepensionister, jf. bilag 1 hvor udviklingen i de enkelte

¹ Tal oplyst af Finansministeriet refererende til skønnet i Økonomisk Redegørelse, august 2005

² I alderen 15 år og opefter

ordninger fremgår. Det skal særlig ses på baggrund af, at politikerne har reduceret folkepensionsalderen fra 67 til 65 år fra og med 2004. Hertil kommer et mindre demografisk bidrag fra flere ældre.

Der har været en stigning på 14.000 personer i den såkaldte ledighedsydelse, der er en relativ ny ordning. Ordningen fungerer som venteposition for personer, der er visiteret til et fleksjob, men som endnu ikke har fået anvist et sådan job.

Det bemærkes endvidere, at antallet af personer på barseldagpenge stiger med 20.000 personer i perioden 2001-2006. I samme periode falder antallet af personer på orlov med 21.000 personer. Dette skal ses i sammenhæng med VK-regeringens beslutning om en sammenlægning af forældreorlov og barselsorlov.

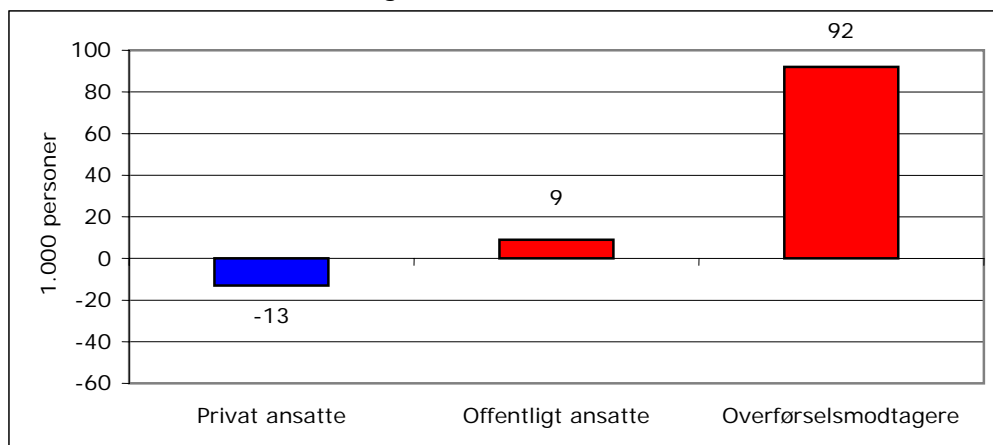
Antallet af personer på efterløn ventes at falde med 7.000 personer i perioden. Det dækker over en stigning frem til 2004 og et fald herefter. Faldet fra 2004 og frem skal ses i lyset af den reducerede pensionsalder, der flytter personer over 65 år fra efterlønsordningen over på folkepension.

Antallet af personer på overgangsydelse er faldet med 19.000 personer siden 2001. Dette hænger sammen med politiske beslutninger i 1996 om at afskaffe ordningen således, at den er udfaset 2007. Herudover er aktivering for dagpengemodtagere faldet med 11.000 personer, hvilket skal ses i lyset af VK-regeringens prioriteringer i den aktive arbejdsmarkedspolitik i starten af perioden samt den forventede konjunkturfremgang.

Fald i den private beskæftigelse på 13.000 personer

Stigningen i antallet af personer, der er afhængig af de offentlige kasser står i kontrast til et *fald* i antallet af privat ansatte i samme periode på 13.000 personer. Dette fald hænger sammen med konjunkturtilbageslaget frem til og med 2003. Herefter har der været fremgang i den private beskæftigelse således, at der i perioden under ét ventes et beskedent fald i den private beskæftigelse. Den samlede udvikling i antallet af privat ansatte, offentligt ansatte samt overførselsmodtagere i perioden 2001-2006 fremgår af figur 1.

Figur 1. Udvikling i antallet af private og offentligt ansatte samt overførselsmodtagere, 2001-2006

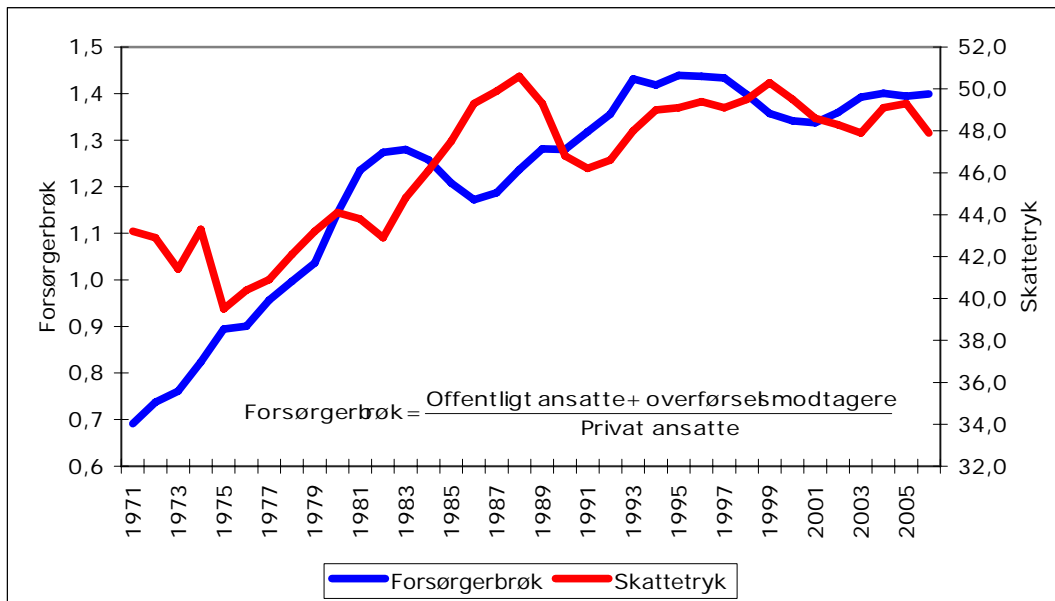

Kilde: Se tabel 1

Forholdet mellem den offentlige og private sektor forklarer den underliggende udvikling i skattetrykket

På sigt er skattetrykket bestemt af den såkaldte forsørgerbrøk, dvs. forholdet mellem summen af antallet af offentligt ansatte og overførselsmodtagere på den ene side og antallet af privat ansatte på den anden side, jf. figur 2.

Figur 2. Udviklingen i forsørgerbrøken og skattetrykket, 1971-2006

Kilde: Finansministeriet, Skatteministeriet og egne beregninger

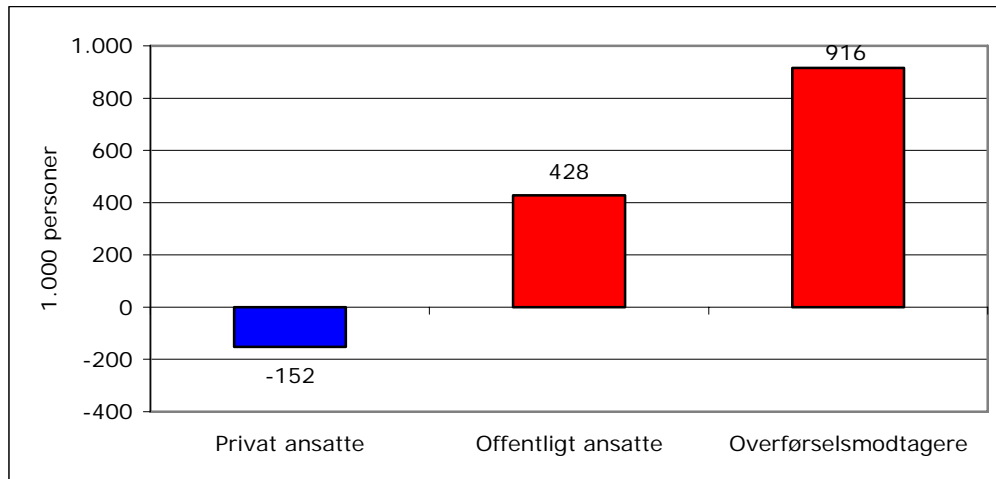
Når det forholder sig sådan, skyldes det, at udviklingen i overførselsindkomsterne følger lønudviklingen i den private sektor. Det skyldes satsreguleringsloven, der dikterer, at udgifter til overførselsindkomster automatisk skal følge lønudviklingen i den private sektor. Herudover vil reguleringsmekanismer og markedskræfterne betyde, at lønningerne i den offentlige sektor vil følge udviklingen i den private sektor på lang sigt.

1970-2006: Fordobling i antallet af personer, der er afhængige af de offentlige kasser

Siden 1970 er antallet af offentligt ansatte fordoblet fra 405.000 personer til 833.000 personer. Samtidig er antallet af overførselsmodtagere fordoblet fra 918.000 personer til 1.834.000 personer. Samlet set giver det en fordobling i antallet af personer, der er afhængige af de offentlige kasser, fra 1.323.000 personer i 1970 til 2.667.000 personer i 2006. Det har betydet, at den andel af den voksne befolkning, der er afhængig af de offentlige kasser, er vokset fra 35 pct. til knap 61 pct. I perioden 2001-2006 er brøken vokset med 1,6 pct.point.

I samme periode er den private beskæftigelse faldet med ca. 152.000 personer. Udviklingen i antallet af privat ansatte, offentligt ansatte samt overførselsmodtagere i perioden 1970-2006 fremgår af figur 3.

Figur 3. Udvikling i antallet af private og offentligt ansatte samt overførselsmodtagere, 1970-2006

Kilde: Se tabel 1

De to udviklingstendenser med faldende privat beskæftigelse og flere på offentlig forsørgelse har medført en stigning i forsørgerbrøken samt skatetrykket.

400.000 flere ældre frem til 2040 trækker i retning af højere skat

Frem til 2040 vil antallet af personer over 65 år stige med over 400.000 personer. Hertil kommer et fald i antallet af personer i den erhvervsaktive alder på 350.000 personer.³ Det trækker alt andet lige i retning af en lavere privat beskæftigelse frem til 2040.

Regeringens strategi i forhold til denne udfordring – der alt andet lige trækker i retning af højere skat – er at "spare op" til de store udgifter til folkepension, efterløn, sygehuse mv. Det sker ved at have betydelige overskud på de offentlige finanser, som indebærer afvikling af offentlig gæld og dermed nedbringelse af renteudgifterne. Dette skulle frigøre råderum til at kunne betale folkepension etc. *uden* skattestigninger.

Store krav til hurtige reformer, der øger beskæftigelsen markant

Regeringen vurderer, at denne "opsparing" forudsætter en merbeskæftigelse på ca. 60.000 personer⁴ frem til 2010. Flere i beskæftigelse giver flere skatteindtægter og færre udgifter til overførsler. Merbeskæftigelsen skal nås gennem reformer. Vismændene mener derimod, der er behov for reformer, der øger beskæftigelsen med 140.000 personer frem til 2011 for at sikre en holdbar finanspolitik⁵. Såfremt fremgangen i beskæftigelsen ikke nås, er der behov for skattestigninger eller nedskæringer.

Skatteforhøjelse på op til 10.000 kr. pr. familie, hvis beskæftigelsen ikke øges

Ifølge regeringen vil den eventuelle højere skat svare til 1 pct. af BNP eller ca. 15 mia. kr. (såfremt beskæftigelsesmålsætningen ikke nås)⁶. Vismændene finder, at den potentielle

³ Kilde: Velfærdskommissionens sammenfatning af teknisk analyserapport: Befolkningsudvikling, velstandsdilemma og makroøkonomiske strategier

⁴ Kilde: Finansredegørelse 2004, Finansministeriet

⁵ Kilde: Dansk Økonomi Efterår 2004, Det Økonomiske Råd

⁶ Kilde: Finansredegørelse 2004, Finansministeriet

skatteforhøjelse er på ca. 2 pct. af BNP⁷ eller ca. 30 mia.kr. Det svarer til en skatteforhøjelse på 10.000 kr. pr familie⁸.

Bortfald af efterløn, ændret satsregulering og skattereformer er mulige løsninger

En mulig håndtering af udfordringen kan være bortfald af efterlønnen, hvilket vil øge beskæftigelsen med ca. 90.000 personer på lang sigt⁹. Ændring af dagpengereglerne indeholder også et potentiale for at øge den private beskæftigelse. Det kunne være en forkortelse af dagpengeperioden fra 4 til 2½ år og indførelse af en årsindkomstmodel i dagpengesystemet, der indebærer faldende ydelse over tid. Herudover kan en ændret satsregulering (fra løn- til prisregulering) bidrage til at finansieringen af udgifter til flere ældre. En ændret satsregulering vil således svække sammenhængen mellem forsørgerbrøk og skattetryk. Endelig vil skattereformer, der sænker marginalsatten på arbejde bidrage til merbeskæftigelse.

Regering og Folketing bør hurtigst mulige foretage de nødvendige tilpasninger af den danske velfærdsmodel. *Dels* fordi det er nemmere at gennemføre reformer under gode konjunkturer. Erfaringerne fra 1990erne er, at politikerne kan gennemføre nødvendige reformer i takt med fremgang i konjunkturer og beskæftigelse. *Dels* fordi udfordringen – og de nødvendige tilpasninger – vokser jo længere tid politikerne venter med reformer.

⁷ Svarende til en stigning i bundskatten på 4,2 point

⁸ Årsagen til den divergerende vurdering af det potentielle stramningsbehov skal bl.a. ses i lyset af en forskellig vurdering af muligheden for at afdæmpe væksten i det offentlige forbrug.

⁹ Kilde: Skatteministeriets svar på spm 1-5 fra Skatteudvalget af 4/3-2005 samt CEPOS-notat af d. 11/4-2005, [http://www.cepos.dk/cms/index.php?id=70&tx_ttnews\[tt_news\]=29&tx_ttnews\[backPid\]=6&cHash=2b0b1f41f1](http://www.cepos.dk/cms/index.php?id=70&tx_ttnews[tt_news]=29&tx_ttnews[backPid]=6&cHash=2b0b1f41f1)

Bilag 1. Personer på overførselsindkomst, 1990-2006

ØRaugust 2005	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	-----1.000 personer-----																
Dagpenge.....	217	241	257	284	279	238	204	183	148	127	125	120	119	142	144	129	120
Kontanthjælp.....	55	55	62	64	65	51	42	37	34	31	26	25	25	29	32	30	27
Kontanthjælp (ej tilmeldt AF).....	49	68	64	71	36	36	39	50	50	53	61	66	67	65	65	62	68
Ledighedsydelse.....	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	5	9	12	15
Sygedagpenge.....	47	41	40	44	43	47	52	54	54	53	59	64	66	70	70	67	66
Revalidering.....	25	21	25	28	24	25	26	28	29	30	29	27	26	26	25	25	24
Barselsdagpenge.....	31	31	32	33	33	34	33	33	32	33	33	32	36	50	52	52	52
Orlov.....	0	0	0	0	0	82	63	47	43	34	28	24	17	5	3	3	3
Aktiverede med dagpenge.....	0	0	0	0	0	13	19	19	22	34	31	29	28	19	16	17	18
Aktiverede med kontanthjælp.....	0	0	0	0	0	19	21	23	26	28	31	32	36	34	32	31	31
Overgangsydelse.....	0	0	2	4	8	23	46	42	36	31	25	20	16	11	7	4	1
Efterløn.....	97	100	104	109	111	115	121	129	141	150	156	159	165	175	180	168	152
Fortidspension.....	241	246	248	256	258	270	268	272	271	267	259	256	260	260	255	246	237
I alt.....	762	804	833	894	856	952	934	917	886	871	863	856	865	891	892	845	813
<i>SU.....</i>	119	126	134	141	147	151	172	183	191	194	196	201	202	203	206	211	216
<i>Folkepensionister.....</i>	704	708	712	716	713	714	705	709	700	695	688	685	690	689	701	751	805

Anm.: Alle tal i tabellen er afrundet til nærmeste 1.000.

Kilde: ADAM

Kilde: Finansministeriet. For årene 1970-1989 samt 2007-2010 henvises til svar på §-20 spm S 354 af d. 5/4-2005 fra Finansministeriet